

10. Nákladové a cenové kalkulace

Nejjednodušší metodou, jak stanovit správnou cenu výrobků nebo služeb je nákladově orientovaná tvorba cen. K tomu je však potřeba rozdělit celkové náklady firmy mezi jednotlivé výrobky pomocí kalkulace nákladů.

Kalkulace nákladů

Na rozdíl od účetnictví si kalkulace cen každý podnik určuje takovým způsobem, jak uzná za vhodné – zákonná regulace se na ně nevztahuje. Obecně lze však ideální postup stanovení nákladové kalkulace shrnout do několika pravidel.

Základním předpokladem pro správné používání a tvorbu kalkulací je rozdělení celkových nákladů alespoň na přímé a nepřímé.

Přímé náklady bezprostředně souvisí s konkrétním druhem výrobku (materiál, přímé, mzdy)

Nepřímé náklady k výrobku vysledovat nelze, zajišťují průběh podnikatelského procesu v širších souvislostech. Jsou společně vynakládány na celé kalkulované množství výrobků nebo zajištění chodu celého podniku, které není možné stanovit na kalkulační jednici přímo, nebo jejichž určení by bylo neekonomické. Na jednotlivé výrobky se režijní náklady zúčtují nepřímo prostřednictvím přírážek podle určitých klíčů. Hranice mezi přímými a nepřímými náklady je relativní. Režijní náklady představují značnou část celkových nákladů a jejich podíl dále narůstá. Jako příklad nepřímého nákladu uveďme spotřebu energie zjišťovanou pro celý provoz najednou, náklady na pomocný materiál, náklady na administrativu, marketing atd. I tyto náklady se však nakonec musí dostat do výrobní ceny daného produktu. To se děje propočtem pomocí kalkulačních metod.

Metody zjišťování kalkulací:

- kalkulace dělením - podnik vyrábí pouze **jeden** typ výrobku, stanoví kalkulaci prostým dělením celkových nákladů množstvím výrobků.
- kalkulace dělením pomocí poměrových čísel - výrobky z jednoho výrobního procesu jsou rovnocenné. Liší různou hmotností, cenou, rozměry, velikostí apod. U různých výrobků z jednoho výrobního procesu je třeba zjistit náklady na kus, kilogram, litr, balení atd., a to u všech vyrobených druhů výrobků. V těchto případech pomohou poměrová čísla nebo procentní podíly, pomocí nichž se jednotlivé výrobky přepočtou na srovnatelnou úroveň. Například pětikilové balení představuje pětinasobek kilového balení.
- kalkulace přírážková - používá se v podnicích, kde se vyrábí několik nákladově různorodých výrobků. Jednotlivé druhy výrobků vyvolávají rozdílné náklady a to jak přímé tak nepřímé. V takových případech se pro rozvrh nepřímých nákladů používají různé základny. Zvolená základna má být pokud možno stálá. Nejčastěji používanou základnou jsou přímé náklady, abychom mohli zjistit podíl nepřímých nákladů je nutno nejprve vypočítat poměr mezi celkovou částkou rozpočtovaných nákladů a určenou rozvrhovou základnou. Tento poměr se vyjadřuje jako režijní přírážka.
- odčítací kalkulace - používá se v výrobcích, kde v rámci jednoho výrobního procesu současně vzniká jeden hlavní výrobek a několik vedlejších výrobků.
- rozčítací kalkulace - produkcí současně získáno více hlavních výrobků, jednotlivé složky nákladů se vyčísľují v kalkulačních položkách.

Cenové kalkulace:

Liší se od kalkulace nákladů zejména výchozím přístupem. Zatímco kalkulace nákladů odráží žádoucí či skutečné toky vzniku nákladů, cenová kalkulace naopak zobrazuje toky zpětné návratnosti nákladů a zisku, uskutečněné ve formě výnosů. Kalkulace ceny vychází z nákladů v jejich ekonomickém pojetí, obsahuje tedy také kalkulovaný zisk nebo jinou veličinu vyjadřující požadovanou úroveň zhodnocení ekonomických zdrojů, vložených do podnikání

Stanovení cen v podniku navazuje na obecné cíle podniku. Cena výrobků a služeb, stanovená podnikem pro nabízené výrobky a služby musí vycházet z cílů cenové politiky podniku. K cílům cenové politiky podniku patří:

- dosažení okamžitých vysokých zisků
- přežití podniku
- dosažení trvalé rentability výroby
- rozšíření, příp. udržení podniku na trhu
- vytlačení konkurence apod.

Doporučené kalkulační položky obsahuje všeobecný **kalkulační vzorec**, který, i když není závazný a jeho struktura je věcí podnikatelského subjektu, je používán většinou podniků v ČR.

Přímý materiál	tvoří podstatu výrobku a patří sem suroviny a základní materiál k výrobě
Přímé mzdy	výrobních dělníků, kteří se přímo podílejí na výrobě, započítává se jen odpracovaná doba (nelze započítat dovolenou, nemocenskou nebo jiné náhrady)
Ostatní přímé náklady	jsou to všechny ostatní náklady, které patří nebo jinak souvisí s výrobou např. pojistné sociální a zdravotní , náklady na technologické palivo nebo energii, doplňkový materiál
Výrobní režie	náklady související s řízením a obsluhou výrobní činnosti např. odpisy strojů a zařízení, opravy strojů, spotřeba energie, mzdy vedoucích pracovníků, náklady na čisticí prostředky, náklady na provozovací látky apod.
Vlastní náklady výroby	
Zásobovací režie	náklady týkající se příjmu materiálu, evidenci materiálu a jeho výdej (příjemky, výdejky)
Správní režie	jsou to náklady na mzdy managementu, účetního aparátu, náklady na výpočetní techniku, náklady spojené s právním oddělením, sociální a zdravotní pojištění těchto pracovníků apod.
Vlastní náklady výkonu	
Odbytová režie	jsou náklady spojené s expedicí výrobků, reklamou, inzercí, mzdy dealerů, provize zprostředkovatelů apod. Zde se započítávají i náklady na obaly.
Úplné vlastní náklady výkonu	
Zisk	určujeme pevnou částkou nebo procentuální výši nebo rozdílem stanovené prodejní ceny a dosažených úplných vlastních nákladů výkonu.
Prodejní cena	
DPH	21%, 15%, 10%
Prodejní cena s DPH	